

ΒΥΡΩΝ Γ. ΠΟΛΥΔΩΡΑΣ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ

**Μια παλιά συνέντευξη
(του 2006)
σαν σήμερα**

ΕΚΔΟΣΗ Δ΄

ΑΘΗΝΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2012

ΒΥΡΩΝ ΠΟΛΥΔΩΡΑΣ

«Δεν επιτρέπω να βάζουν
τους δεξιούς στο περιθώριο»

ο να συναντήσεις τον Βύρων Πολύδωρα και μέσα σε διάστημα μισής ώρας να καταφέρεις να σου αποκαλύψει τις μεγάλες του αγάπες... νομίζω ότι αποτελεί επιτυχία. Οι γειτονιές της Αθήνας, οι βόλτες με τη μηχανή, η ελληνική γλώσσα, το βήμα της Βουλής, τα τρία του παιδιά και οι δύο του γυναίκες... που δεν είναι άλλες από τις δίδυμες κόρες του. Την Μαργαρίτα και την Κωνσταντίνα. «Τώρα ο Γιωργάκης μας λείπει. Είναι στη Ιταλία. Σπουδάζει νομικά. Είναι καλός. Οι δίδυμες είναι ωραίες κοπέλες. Δίνουν φέτος πανελλήνιες» λέει ο Βύρων ξεδιπλώνοντας πάντα την ενδιαφέρουσα σκέψη του. Αναπολεί την Αθήνα που έφυγε νοσταλγώντας τα νεοκλασικά σπίτια που χάθηκαν και που παρεχώρησαν τη θέση τους σε απρόσωπες πολυκατοικίες. Τα θερινά τα σινεμά και τις αλάνες. Όταν του ζητάω να μου πει αν έβαζε τις πίκρες από την μία και τις χαρές από την άλλη, σε ποια πλευρά θα έγερνε η ζυγαριά χωρίς να χάσει χρόνο μου απάντα: «Στις πίκρες». Σταματάει και συνεχίζει με το γνωστό ύφος του. «Η ζυγαριά μονίμως γερτή στο μέρος των πικριών, των φαρμακερών στιγμών. Όχι δεν χάρηκα. Και αν μένω στο «πάρτι», είναι γιατί δεν είμαι από εκείνους που παραιτούνται και γιατί δεν θέλω

Κύριε Πολύδωρα, αλήθεια πως περνά το εικοσπετράωρο ενός πολιτικού του δικού σας στυλ, που επιμένει να αντιστέκεται στα φαινόμενα των καιρών, ακολουθώντας πολλές φορές τον δικό του μοναχικό δρόμο;

Περνώ σαν όλους τους ανθρώπους. Ξοδεύω κάποιον χρόνο κάθε πρωί στην επισκόπηση του τύπου, Ελληνικού και ξένου. Συνεργάζομαι με τους συνεργάτες μου. Διάβασμα, γράψιμο επί καθημερινής βάσεως. Τότε το ραδιάκι μου είναι κολλημένο στο Τρίτο Πρόγραμμα. Ακούω κλασική μουσική. Δεν μου αρέσει να βάζω εγώ CD. Είναι σαν να καταναλώνω τη μισή ακουστική απόλαυση. Προτιμώ τον αιφνιδιασμό της επιλογής του DJ του σταθμού. Μια βόλτα με τη μοτοσικλέτα μου δίνει τη χαρά της διαφυγής. Στο γεύμα και το βράδυ λίγη κουβέντα με τις δίδυμες κόρες μου. Ακυρώνω όλα τα ραντεβού του μεσημεριού, πολλά χρόνια τώρα, για να φάμε και να συζητήσουμε μαζί με τα παιδιά μου. Τώρα ο Γιωργάκης μας λείπει. Είναι στην Ιταλία. Σπουδάζει νομικά. Είναι καλός. Οι δίδυμες είναι ωραίες κοπέλες. Δίνουν φέτος πανελλήνιες. Πριν φύγω για τη Βουλή κάνω μια ώρα γυμναστική. Διάδρομο, βαράκια. Στη Βουλή, παρακολουθώ με τις ώρες τις συνεδριάσεις. Λαμβάνω

«Δεν δηλώνω αριστερούλης για να διακριθώ πολιτικά»

να κάνω το χατίρι σε εκείνους που θα ήθελαν πολύ να τους άδειάζα τη γωνιά». Νοσταλγεί τα φοιτητικά χρόνια, χαρακτηρίζοντάς τα, ως τα χρόνια της νιότης των ακέραιων και μεγάλων προσδοκιών, του πάθους και του συναισθήματος. Όταν αφήνω τα προσωπικά... και προσπαθώ ένα πέρασμα από την πολιτική, τα όσα μου λέει ο Βύρωνας δείχνουν αυτό που είχα στο μυαλό μου πριν να τον συναντήσω. Ότι όταν συνομιλείς μαζί του μαθαίνεις... Τον ρωτώ αν προτιμά την κυβέρνηση από το πρώτο έδρανο της κυβερνητικής πτέρυγας. «Το προ-έχον για μένα είναι η αφοσίωσή μου στο καθήκον» αναφέρει και προσθέτει: «Το να είμαι ή όχι στην κυβέρνηση είναι «άλλου παππά ευαγγέλιο». Τι θα είμαι εγώ «αυτοστεφανούμενος» ή εν διανοία υπουργός;». Ο Βύρων δεν απαρνείται τον χαρακτηρισμό του «λαϊκού δεξιού» αφήνοντας μάλιστα και αιχμές για μια κατηγορία στελεχών του κόμματός του «Πάντως, δεν περιλαμβάνομαι μεταξύ εκείνων των δειλών και πονηρούληδων, οι οποίοι για να διακριθούν πολιτικά δηλώνουν και λίγο αριστερούληδες». Ότι όμως και να συνοψίσει κανείς στον πρόλογο μιας συνέντευξης με τον Βύρων Πολύδωρα ίσως να αδικήσει το περιεχόμενο που ακολουθεί. Γι' αυτό αφήνω στους αναγνώστες του Prime να απολαύσουν μια από τις πιο ανθρώπινες και πιο σημαντικές εξομολογήσεις που έχω κάνει, από ένα πολιτικό που ήταν αναφέρεται στους γόνους των πολιτικών τολμά να λέει πως είναι άλλο να σου χαρίζεται μία νίκη και άλλο να την κατακτάς.

τον λόγο πολύ συχνά, ως κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος. Κατέχω ρεκόρ σε ομιλίες. Στο γραφείο μου εκεί διαβάζω την αλληλογραφία μου. Απαντώ ο ίδιος στα γράμματα που έχουν κάποιο διαπροσωπικό χαρακτήρα. Κοιμάμαι λίγο. Δεν πηγαίνω σε ταβέρνες. Ούτε σε ξενοχτάδικα. Βλέπω λίγη τηλεόραση. Ειδήσεις και καμιά φορά εκπομπές λόγου. Εγώ δεν βγαίνω σε παράθυρα. Κάνω τηλεοπτικό αυτοεμπάρκο. Έχω τους λόγους μου.

Τι είναι εκείνο που σας συναρπάζει περισσότερο από οπδήποτε άλλο στην πολιτική;

Η αυθεντική δημοφιλία. Η αυθεντική, η αρχέτυπη, η ανυπόκριτη. Εκείνη που δεν έχεις κάνει κάποιο σχέδιο για να την κατακτήσεις. Χωρίς δημόσιες σχέσεις και «ξελογιάσματα» από πλευράς σου. Που για κάποιους λόγους σου τη δίνει ή χαρίζει ο λαός απλόχερα και αυθόρμητα. Χωρίς υστεροβουλία και προθέσεις ανταπόδοσης και συναλλαγής. Είναι πολύ ωραίο (να σε αγαπούν), αν και όταν συμβαίνει μάλιστα έτσι. Κάτι μυστηριακό. Ίσως και βαθειά ερωτικό. Αυτή είναι η γοητεία της πολιτικής. Η ποιότητα του «φιλείν» συντρέχει, ως όρος που υπάρχει ή δεν υπάρχει, σε όλες τις κοινωνικές σχέσεις. Η διαφορά στην πολιτική είναι ότι εδώ ορίζεται το επιπρόσθετο στοιχείο του ηγέτη, του ταγού. Και η δημοφιλία είναι σοβαρό κριτήριο για την ανάδειξή του. Ναι, με συναρπάζει η αγάπη του κόσμου, όσο τίποτ' άλλο. Δεδομένου ότι είμαι άσχετος από «ρουσφέτια»

και δεδομένου ότι είμαι εντελώς ανεπίδεκτος μαθήσεως από τακτικές εκλογικών διαδικασιών μολοντί έχω κάνει εννέα επιτυχημένες εκλογές, δόξα τω θεώ απορώ πως κρατιέμαι στην πολιτική. Στον αφρό μάλιστα. Είναι γιατί με θέλει ο κόσμος. Σαν συνταξιδευτή στο όνειρο, στο κέλευσμα της ψυχής του. Και πάμε. Ένα δεύτερο συναρπαστικό στοιχείο είναι η συνέπεια που εγώ τηρώ με το λόγο μου, τις θέσεις και απόψεις μου, με το παράδειγμά μου και η ανταπόκριση που βρίσκουν αυτά όλα στον κόσμο. Η απήχηση και η αποδοχή είναι το παν. Δεν κινούμαι στο «τυχοδιωκτικό» κενό και στο «τίποτα». Παίρνω θέση, εκφράζω τις απόψεις μου, πολλές φορές τις αιρετικές φαινομενικά ή εκτός συρμού απόψεις και διαφωνίες μου και χαίρομαι την επιδοκιμασία και αποδοχή από τον κόσμο. Προκαλώ τη μούρα μου. Χαίρομαι το αποτέλεσμα.

την δεινότητα των περιγραφών, την ευθυβολία των συμπερασμάτων, τόσο στον γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο. Ιδιαίτερος στον προφορικό λόγο πρέπει να συνεκτιμηθεί και το ύφος που τον συνοδεύει. Το στυλ που λέμε. Όπου υπάρχουν το χρώμα και η ένταση της φωνής, οι παύσεις, η κίνηση, ο μορφασμός, όλα αυτά. Ο τόνος κάνει τη μουσική. Και τη δυνατή έκφραση. Μπορεί κανείς να πει μια βρισιά με ένα γλυκύτατο τρόπο και χρώμα και να είναι το μεγαλύτερο χάδι προς τον δέκτη. Ακόμη, ο Κοραΐς έλεγε: «Τηρείτε τους κανόνες της γραμματικής. Γιατί αν τους χάσετε, βαθμηδόν θα χάσετε ή θα

ξεχάσετε και τους κανόνες της λογικής». Με συγκινεί μια ανάλογη διατύπωση του Νικηφόρου Βρεττάκου: «Αν θέλετε να δείτε την Ελλάδα ακρωτηριασμένη, φανταστείτε τις λέξεις χωρίς τόνους και πνεύματα».

Λένε πολλοί ότι μια από τις μεγάλες αγαπημένες σας είναι η ελληνική γλώσσα. Ισχύει αυτό; Και αν ναι, τι σας έκανε να την ερωτευθείτε;

Ναι, είναι αλήθεια. Αγαπώ με πάθος την Ελληνική γλώσσα. Δεν είναι μόνον απλός τρόπος επικοινωνίας. Είναι σύστημα σκέψεως. Και εργαλείο-πολλαπλασιαστής για νέες έννοιες, για νέες ιδέες. Η λέξη, αυτό το αλγοριθμικό αποτέλεσμα της Πυθαγόρειας σύνθεσης, είναι το όχημα επί του οποίου επιβιβάζεται και κινείται η έννοια. Και η ηθοπλαστική αξία της Ελληνικής γλώσσας με εντυπωσιάζει. Όσο εμβανθύνω στη μελέτη της γλώσσας μας τόσο γοητεύομαι. Συνειδητοποιώντας την τεράστια συμβολή της στη γένεση, μορφοποίηση και εμπλουτισμό των άλλων Ευρωπαϊκών γλωσσών, πως μπορώ να μην είμαι υπερήφανος για το ότι «την γλώσσα μου έδωσαν Ελληνικήν», που λέει και ο Ελύτης; Ναι, είναι ακριβές και ισχύει για όλους τους Έλληνες ίσως και για όλους τους Ελληνιστές αυτό που λέει ο Σολωμός: «Δεν έχω τίποτ' άλλο, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα». Από τα μαθητικά μου χρόνια ανακάλυψα και καταγοητεύτηκα από την ποιότητα της γλώσσας μας. Ένοιωθα ισχυρότερος επικοινωνιακά με τον πλούτο του λεξιλογίου, την ακρίβεια των λέξεων, την πληρότητα των προτάσεων, την ευθυδικία των αξιολογικών κρίσεων, την ευστοχία των χαρακτηρισμών,

Αν σας ζητούσα να βάλετε πάνω σε μια ζυγαριά τις πίκρες που έχετε νιώσει κατά τη διάρκεια του μακροχρόνιου πολιτικού σας ταξιδιού από τη μια, και τι όμορφες στιγμές από την άλλη, από ποια από τις δυο πλευρές θα έγερνε η ζυγαριά;

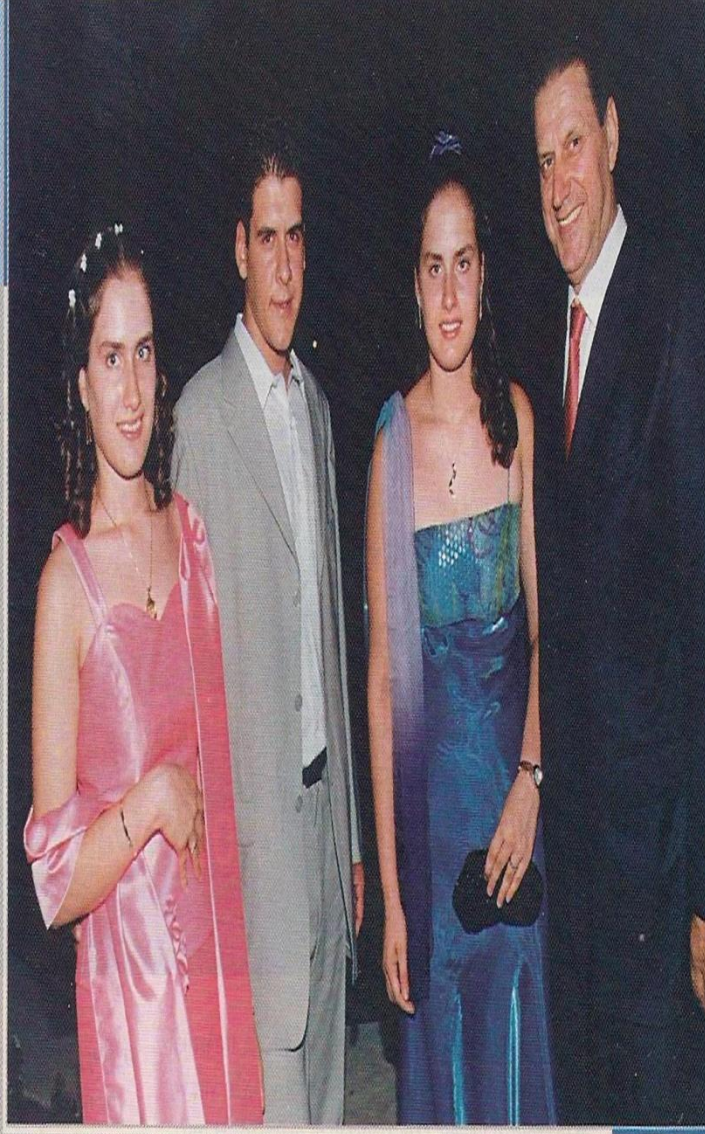
Στις πίκρες. Ίσχυσε και ισχύει επάνω μου η «κατάρτα του Ηροδότου», που έλεγε: «Είναι αδικία βαρεία, σχεδόν κατάρτα για κάποιον που ξέρει πολλά για το πώς επιτυγχάνεται η πρόοδος και η δημιουργία και οι συνθήκες δεν του επιτρέπουν να τα εφαρμόσει». Η κοινοβουλευτική μου θητεία στο μέγιστο μέρος της καταναλώθηκε στην αντιπολίτευση. Ήμουν «ο άνθρωπος που έβλεπε τα τρένα να περνούν». Κατήγγελλα τα σκάνδαλα, φώναζα για τις ανομίες, αντιπρότεινα τις σωστές λύσεις στα λάθος σχέδια και προγράμματα, και όλα «στου κουφού την πόρτα, όσο θέλεις βρόνται». Το τρένο του Πασοκικού σοσιαλισμού κυλούσε με ταχύτητα στην κατηφόρα. Χωρίς φρένα. Και οι επιβαίνοντες, χωρίς συναίσθηση της καταστάσεως, χωρίς στοχασμό και ικανότητα διακρίσεως, συμπεριφέροντο σαν πειρατές στο δικό τους πλοίο, μου έβγαζαν αναίσχυντα τη γλώσσα. Η ζυγαριά μονίμως γερτή στο μέ-

ρος των πικριών, των φαρμακερών στιγμών. Όχι δεν χάρηκα. Και αν μένω στο «πάρτι», είναι γιατί δεν είμαι από εκείνους που παραιτούνται και γιατί δεν θέλω να κάνω το χατίρι σε εκείνους που θα ήθελαν πολύ να τους άδειαζα τη γωνιά.

**«Προκαλώ
τη μοίρα μου
και χαίρομαι
για το αποτέλεσμα»**

Όσοι γνωρίζουν τον Βύρωνα Πολύδωρα λένε ότι ένα από τα αγαπημένα του χόμπι είναι οι βόλτες στις γειτονιές της Αθήνας. Είναι έτσι;

Η σχέση μου με τις γειτονιές της Αθήνας και ιδιαίτερα με τις 47 πόλεις της Β' Αθηνών όπου εκλέγομαι είναι πολιτική ασφαλώς αλλά και συναισθηματική. Όταν καβαλάω τη μοτοσυκλέτα μου και περιδιαβαίνω τις γειτονιές της Αθήνας, δεν επιθεωρώ απλώς, ούτε κάνω «χόμπι». Στη βάση της επιθεώρησης εξετάζω πως είναι η εξέλιξη. Αν χτίζονται καινούργια σπίτια, αν ανοίγουν ή κλείνουν μαγαζιά, πως πά-

**«Ο Γιωργάκης, η Μαργαρίτα και η Κωνσταντίνα
είναι η καλύτερη παρέα μου»**

νε οι λαϊκές αγορές, αν δημιουργούνται «γκέττο», τι λένε οι πολίτες στα καφενεία, στους δρόμους, οι νέοι στις καφετέριες. Θέλω να ξέρω. Να έχω άμεση γνώση και αντίληψη. Έγραψα την «ΜΕΙΖΟΝΑ ΑΘΗΝΑ» που βραβεύθηκε από την Ακαδημία Αθηνών. Μεγάλη τιμή. Το έργο την άξιζε. Παρουσίασα, συνοπτικά φυσικά, την Αθήνα από τα χρόνια του Θησέα μέχρι σήμερα. Την εξέλιξη του Αθηναϊκού ή και του Αττικού τοπίου και περιβάλλοντος. Την πληθυσμιακή έκρηξη, τα πολεοδομικά προβλήματα, τους κυκλοφοριακούς κόμβους, τις οικονομικές συνθήκες και τα προβλήματα παλιά που χρονίζουν και νέα που φυτρώνουν και απαιτούν, όλα, τη λύση τους. Χαίρομαι αυτή τη σχέση μου με την πόλη και τις γειτονίες της.

Μπορεί κανείς να πει ότι ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της ζωής του Βύρωνα Πολύδωρα γράφτηκε στην Αμερική;

Σαν χώρος δράσης και σαν εποχή, η Αμερική στάθηκε για μένα ο βέλτιστος τόπος και τρόπος υποδοχής. Τιμητικές υποτροφίες Fulbright και άλλες, σπουδές προχωρημένες, γνωριμία με τον «άνθρωπο της κοιλάδας», τον «καου-μπόϋ», τον βιομηχανικό άνθρωπο, τους πρωταθλητές της SiliconValley της ψηφιακής οικονομίας, την πολιτική στα ανώτατα στάδιά της, όλα ήσαν η προίκα της τύχης για μένα από τις ημέρες μου στην Αμερική. Δούλεψα και σαν bus-boy στο Ceasars Palace του Las Vegas και σαν ταξιτζής εκεί. Έχω την επιταγή από το Θησαυροφυλάκιο των Η.Π.Α. από επιστροφή φόρων, ύψους 212,30 δολαρίων. Δεν την εξαργυρώνω γιατί μου αρέσει να μου χρωστάει η Αμερική. Αυτό πάντως που κυριάρχησε στη σκέψη μου και στις εμπειρίες μου ήταν

το πνεύμα της αξιοκρατίας στα Πανεπιστήμια και παντού. Πριν τελειώσω τη διατριβή μου, θυμάμαι, μου ανατεθή να διδάξω ως assistant professor το μάθημα της συγκριτικής πολιτικής (όπου είχα αριστεύσει). Το έπραξα με μεγάλη χαρά και ενθουσιασμό. Δεν ήταν η αμοιβή μου που δεν ήταν καθόλου ευκαταφρόνητη, η αιτία της χαράς μου. Ήταν η ηθική αναγνώριση. Αγάπησα την Αμερική. Δεν είμαι από εκείνους τους κομπλεξικούς που ενώ σπουδάζουν ή και πλουτίζουν στη μεγάλη εκείνη χώρα, ύστερα την υβρίζουν και τη συκοφαντούν.

Σας ταιριάζει ο χαρακτηρισμός «λαϊκός δεξιός» που σας αποδίδουν πολλοί που έχουν παρακολουθήσει την διαδρομή σας στο πέρασμα του χρόνου;

Μπορεί να είναι και έτσι. Εγώ οργανώνω και προτείνω στην κοινωνία, ως προς τη θέση μου στην πολιτική γεωγραφία, όχι έναν θεωρητικό ισχυρισμό ή έναν χαρακτηρισμό, αλλά το ίδιο το παράδειγμά μου. Πάντως, δεν περιλαμβάνομαι μεταξύ εκείνων των δειλών και πονηρούληδων, οι οποίοι για να διακριθούν πολιτικά δηλώνουν και λίγο αριστερούληδες. Δηλώνω αριστερός σαν και τον Κλεισθένη, σαν το Σόλωνα, σαν τους αδελφούς Γράκχους, σαν τον πάππο μου καπετάν Τσιράνη Πολύδωρα που μετείχε μαζί με τους Μητροπέτροβα και Γιαννάκη Γκρίτζαλη στην μεγάλη Μεσηνιακή Επανάσταση του 1834 σαν τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη ή τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου και τόσους άλλους που έκαμαν δημοκρατικές-θεσμικές παρεμβάσεις, μεταρρυθμίσεις και επαναστάσεις ακόμα στους κύκλους της ιστορίας προ της Γαλλικής Επανάστασης (τότε εγεννήθησαν οι όροι δεξιά και αριστερά) ή προ του 1848 όταν ο Μάρξ και ο Ένγκλς εδημοσίευσαν

σαν το «Κομμουνιστικό Μανιφέστο» τους. Στέκω αλληλέγγυος προς τους λεγόμενους δεξιούς. Δεν θα επιτρέψω να τους βάλουν οι διάφοροι επιτήδριοι στο πολιτικό περιθώριο επειδή είναι πατριώτες και δάκρυσαν κάποτε στην επέτειο της 29ης Μαΐου 1453, της 25ης Μαρτίου και της 28ης Οκτωβρίου. Ή όσους θεωρούν το τρίπτυχο «πατρίδα – θρησκεία – οικογένεια», το καταταλαιπωρημένο και κατασυκοφανημένο, ως συμπύκνωση αξιών. Πρέπει η πολιτική γεωγραφία να μην χρησιμοποιείται σαν όπλο για να πλήττονται μέχρις εξοντώσεως οι αφελείς. Ή αντιστρόφως, να χρησιμοποιούνται οι όροι για να πάρουν πάλι οι επιτήδριοι πλεονέκτημα εις βάρος εκείνων που δεν διαθέτουν συστήματα υποστηρίξεως. Τέλος, εκείνοι που με ενοχλούν ιδιαίτερα είναι οι «απολι-

«Είμαι αριστερός
σαν τον Σόλωνα
για να στέκω
αλληλέγγυος
στους δεξιούς»

τίκ». Εκείνοι που προτείνουν ως ιδεολογία την «αποϊδεολογικοποίηση»! Ξεχνούν όμως ότι δεν ζουν οι άνθρωποι και οι κοινωνίες χωρίς ιδέες και κατ' επέκταση χωρίς ιδεολογίες. Κάποιοι ανιστόρητοι και άσσοφοι μίλησαν ως κλασικοί προποτεείς για το τέλος της ιστορίας και για το τέλος των ιδεολογιών. Πολύ γρήγορα η ζωή έφερε τις αποδείξεις της περί του αντιθέτου. Έχασαν.

Θυμάστε την πρώτη σας

σχέση με γυναίκα;

Αν ήμουν σεμνότυφος θα έλεγα «δεν απαντώ» σε τέτοιες ερωτήσεις. Που άπτονται και των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Όμως είμαι απλώς σεμνός και απαντώ, έστω και εκ πλαγίου. Δεν έχω ξεχάσει καμιά γυναίκα και καμιά πτυχή στις σχέσεις μας. Δεν είμαι αμνήμων. Όλες έχουν τη θέση τους. Έχω οξύνει τη μνή-

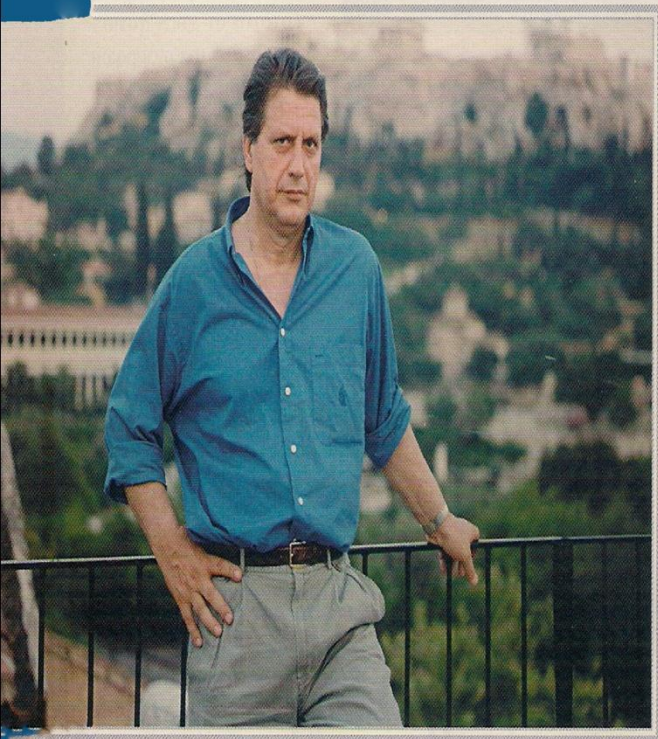

μη για τις καλές στιγμές και έχω αμβλύνει τη μνήμη για τις άλλες.

Αλήθεια έχετε διαπιστώσει τι είναι εκείνο που σας έχει κάνει τόσο συμπαθή στον γυναικείο πληθυσμό;

Δεν ξέρω ειλικρινά. Η απάντηση μπορεί να βρίσκεται στο υγιές και δυνατό ένστικτο της γυναίκας. Αυτό την κάνει να διακρίνει, θέλω να πιστεύω, το καλό από το κακό, το τίμιο από το ζαβολιάρικο, το αξιακό από το απασιακό. Μην ξεχνάμε ότι η γυναίκα είναι η φυσική θεματοφύλακας της διαιώνισης του είδους. Αυτή είναι η υπέρτατη αρμοδιότητά της.

Το είπα και στην αρχή. Ο Γιωργάκης και οι διδυμές μου Μαργαρίτα και Κωνσταντίνα είναι η καλύτερή μου παρέα. Έχω μαζί τους σχέση ισοτιμίας. Δεν τα αγαπώ μόνον. Τα σέβομαι. Στη φάση που ανακαλύπτουν τον κόσμο και μου ανακοινώνουν συχνά με αφελεια τις ανακαλύψεις τους τα θαυμάζω. Είναι χαρά και δώρο θεού. Τον ευχαριστώ για την ευνοιά του. Μαζί με τα μωρά μου όπως τα λέω, πηγαίνουμε σινεμά, μαζί στο χωριό, μαζί στις εκδρομές, μαζί στην εκκλησιά, μαζί στο διάβασμα, μαζί στα ετυμολογικά παιχνίδια μας των ξένων γλωσσών, μαζί σε κάποιο ταβερνάκι ή στο TOP'S στην πλατεία. Προβληματίζομαι, έτσι «αυτοκόλλητοι» που

«Ποτέ δεν
περίμενα ότι
θα κόψουν
τις φλέβες τους
όσοι με αδίκησαν»

Τι ξεχωρίζετε σε μια γυναίκα;

Ό,τι σε κάθε άνθρωπο. Την ειλικρίνεια, την εντιμότητα, το ήθος. Επιπλέον και καθοριστικά, την θηλυκότητα.

Εκτός από την πολιτική, το διάβασμα, τις βόλτες στην Αθήνα όσοι σας γνωρίζουν λένε ότι έχετε αδυναμία και στις μηχανές...

Είμαι αρχαίος μηχανόβιος. Καβαλάω τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια HARLEY-DAVIDSON. Παίρνω έτσι εκδίκηση για τα πέτρινα μοτοσυκλετιστικά μου χρόνια. Η μηχανή μου δίνει μία αίσθηση ελευθερίας. Νοιώθω κυρίαρχος επί της μηχανής. Την πιθασεύω όπως και το άλογο. Δεν είμαι «τρελλογκαζάκι». Αυτό εισηγούμαι – προτείνω και στους νέους. Ο Λώρενς της Αραβίας ήταν μοτοσυκλετιστής που με γοήτευε. Το ίδιο και ο Henry Fonda στο easy rider («ο ξέγνοιαστος καβαλλάρης»).

Οι πιο εποικοδομητικές ώρες της ημέρας για τον Βύρωνα Πολύδωρα είναι εκείνες που περνάει, παρέα με τα παιδιά του;

Είμαστε, πως και πότε θα ξεκολλήσουν και θα αυτονομηθούν όπως θέλουν οι νόμοι της ζωής;

Οι νέοι συνάδελφοί σας μεταξύ των άλλων σας αποδίδουν και τον χαρακτηρισμό του «ρήτορα». Πολλοί εξ' αυτών σας θαυμάζουν. Τελικά το να έχει ένας πολιτικός την ευχέρεια που εσείς διαθέτετε όταν μιλάτε στην Βουλή, είναι θέμα πείρας ή έμφυτου ταλέντου;

Με κολακεύουν τα φιλόφρονα αισθήματα των νέων συναδελφων μου. Όχι από ματαιοδοξία. Αλλά έτσι θαύμαζα και εγώ τους κοινοβουλευτικούς θρύλους που βρήκα, είδα και γνώρισα από κοντά, όταν πρωτομπήκα στη Βουλή το 1981. Μιλώ για τον Παν. Κανελλόπουλο, για τον Κων/νο Μητσotάκη, για τον Ευ. Αβέρωφ, για το Κωστή Στεφανόπουλο, τον Αθαν. Κανελλόπουλο και τόσους άλλους. Τότε η Βουλή ήταν συνελυση βαρειών προσωπικοτήτων. Η ρητορική στην πολιτική είναι όρος ύπαρξης. Κάτι σαν τις πολεμικές τέχνες για τον Ιάπωνα μυστικιστή πολεμιστή. Όλα είναι στυλ. Στην τελετουργία του τσαγιού των γυναικών «Σαμουράϊ», η θεωρία

λέει ότι η ακρίβεια των κινήσεων οφείλεται σε μια παραδοχή: Ότι μέσα από άπειρες κινητικές λύσεις μια είναι η άριστη, η τέλεια. Σ' αυτήν την κίνηση υπάρχει συσσωρευμένη ενέργεια και οικονομία δυνάμεων καθώς και η μέγιστη

αποτελεσματικότητα. Το ταλέντο της ευχέρειας λόγου, της ρητορείας, είναι όλα αυτά που λέτε (γνώση, πείρα, φυσικές ποιότητες), μα πάνω απ' όλα είναι παιδεία. Για να βρεις την κατάλληλη, την πιο εύστοχη λέξη, π.χ. πρέπει προηγουμένως να έχεις μάθει και συλλέξει στο «ταμείον» σου (σαν την μελίσσα τη γύρη) χιλιάδες λέξεις, σχήματα, εικόνες.

Νιώθετε βολικά στο έδρανο του Κοινοβουλευτικού εκπροσώπου; Σας ρωτώ γιατί οι περισσότεροι θα σας ήθελαν στην κυβέρνηση, θεωρώντας ότι η παράταξή σας δεν διαθέτει πολλά στελέχη της δικιάς σας εμπειρίας...

Το προέχον σε μένα είναι η αφοσίωσή μου στο καθήκον. Έχω βαθειά αίσθηση της έννοιας «αποστολή». Κινούμαι σ' όλη μου τη ζωή σχεδόν ιεραποστολικά. Δεν μπορώ να λειτουργώ κατά ρουτίνα ή κατ' αghαρεία. Τώρα είμαι κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος. Είναι χρέος μου να πράξω το καθήκον μου κατά τον καλύτερο τρόπο. Ισχύουσα πάντα σε μένα και η «σπορτίβικη» διάσταση. Να θέλεις δηλαδή να νικάς (τον αντίπαλο, που πάντα σέβεσαι). Η αξία της νίκης είναι ανάλογη προς την αξία του ηττημένου. Το να είμαι ή όχι στην κυβέρνηση είναι «άλλου παππά ευαγγέλιο». Τι θα είμαι εγώ «αυτοστεφανούμενος» ή εν διανοία υπουργός;

πείρας και άσκησης, θα μπορεί να γίνει Πρόεδρος της Ν.Δ.». Τέλος πάντων.

Έχετε σκεφθεί ποσο πιο εύκολα θα ήταν τα πράγματα και πιο γρήγορα τα βήματά σας στην πολιτική αν ήσασταν γόνος πολιτικής οικογένειας;

Βεβαίως και έχω σκεφθεί. Και εσωτερικά είδα, ένοιωσα, πως η ευκολία αυτή δεν με γοητεύει. Αντιθέτως, μοιάζει σαν «cheating» που λένε οι Αμερικανοί, δηλαδή σαν ένα παιδί που περνάει τις εξετάσεις με «σκονάκι». Άλλο να σου χαρίζεται μία νίκη και άλλο να την κατακτάς. Θυμίζω πάντως πως όλοι οι άνθρωποι είναι υπερήφανοι για το δικό τους όνομα. Δεν το αλλάζουν με του άλλου. Αλλιώς, θα είχαμε όλοι ένα από τα ονόματα των πέντε ή δέκα οικογενειών της «γκλαμουριάς». Δεν συμβαίνει όμως (και ευτυχώς) έτσι. Αυτό δεν σημαίνει σε καμιά περίπτωση πως οι «γόνοι» έχουν κάποιο τεκμήριο αναξιοτήτας. Αντιθέτως, έχουν συχνά αξιοσημείωτες ικανότητες. Τι να κάνουμε όμως; Είναι ζήτημα αυτοεκτίμησης. Και ισότητας των όπλων. Και μη παραίτησης προ του μεγάλου ονόματος. Θα ήταν, κάτι τέτοιο, κόμπλεξ κατωτερότητας και κοινωνική δειλία. Δεν επιτρέπονται. Τόσο απλά.

27 ΙΟΥΝΙΟΥ 1991

Να υποθέσω ότι αισθάνεσθε δικαιωμένος δεκατέσσερις μήνες μετά τις εκλογές;

Δεν μιλάω για δικαίωση ποτέ. Κάτι τέτοιο θα ενείχε κάποιο σπόρο χαιρεκακίας. Μιλώ πάντα για ορθό και τίμιο λόγο και καθαρή συνείδηση. Το αν επαληθεύεται ο λόγος μου ή «δικαιώνεται», όπως λέτε, δεν έχει παρά διδακτικό-παιδευτικό χαρακτήρα, ως εμπλουτισμό της πείρας και επικύρωσης των συμπερασμάτων της ζωής. Της ζωής και όχι της προφητείας. Δεν προέβλεπα. Διαπίστωνα και επρότεινα λύσεις, προτάσεις του διοικείν.

Να μου επιτρέψετε να σας γυρίσω χρόνια πίσω και να σας ρωτήσω αν έχετε μετανιώσει που διεκδικήσατε την προεδρία της Ν.Δ. ;

Όχι βέβαια. Ήταν η μεγάλη ώρα όλης της πολιτικής μου «καριέρας». Εξέφρασα τίμια και με ειλικρίνεια αυτό που εσυμβόλιζα. Ο αντικατοπτρισμός του αυτόκλητου και αυτοδημιούργητου και πεπαιδευμένου συνεπώς νεοδημοκράτη ήμουν, που διεκδικούσε την αρχηγία. Κατ' αντιδιαστολήν προς άλλα και διάφορα κρατούντα. Πήγα να κάνω την απόλυτη ανατροπή. Προτείνοντας την πιο απλή λύση και την πιο αποτελεσματική ειρηνική επανάσταση. Η πρότασή μου (που ενσαρκώνονταν, ναι, σε μένα) εσυμπυκνούτο σ' αυτό που τους είπα: «το τελευταίο τσομπανόπουλο στα Άγραφα να έχει την ελπίδα ότι βελτιώνοντας τον εαυτό του μέσω παιδείας, εντιμότητας,

Θα περιμένατε μία συγγνώμη ή δεν αρκεί;

Σιγά, να μην ήμουν έτσι εκδικητικός ή μικρόψυχος ώστε να περιμένα να «κόψουν τις φλέβες τους» όσοι με αδίκησαν. Δεν με απασχόλησε ποτέ. Αυτό που κυριαρχεί στη σκέψη μου είναι τα παραδείγματα της ανοχής, του υπομένειν, όπως τα συναντώ στη Βίβλο (Ιώβ), στο Ευαγγέλιο (Χριστός μας), ή στην Ιστορία (Κολοκοτρώνης). Και ας με συγχωρήσετε εσείς και οι

αναγνώστες σας για την βλάσφημη αναλογία. Δεν κάνω αναλογικές συγκρίσεις, ούτε συσχετίσεις. Διδάγματα και παραδείγματα επικαλούμαι. 8

**«Δεν βγαίνω σε παράθυρα.
Κάνω τηλεοπτικό
αυτοεμπάργκο»**

